

دانشگاه فرهنگیان
فصلنامه علمی
مطالعات کارورزی در تربیت معلم
سال دوم شماره ۲
تاریخ چاپ: بهار ۱۳۹۹

اقدام پژوهی درباره مدیریت کلاس درس قبل و پس از کرونا

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۳/۳	مهديه رحيمي ^۱
تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۳/۲۰	زهره مشکی باف مقدم ^{۲*}

چکیده

کارورزی حلقه پیوند همه‌چیز در تربیت معلم و اقدام پژوهی ابزاری برای تفکر و بهبود حین عمل است. کلاس درس خط مقدم جبهه تعلیم و تربیت است و تحقق رسالت آموزش توسط معلم با وجود مدیریت کلاسی مطلوب امکان پذیر است. این پژوهش در کارورزی، به روش اقدام پژوهی، باهدف بررسی و بهبود مدیریت کلاس برای رسیدن به اهداف یاددهی-یادگیری انجام شد. کارورز دانشگاه فرهنگیان، (تسهیل کننده درجه دوم) مشاهدات ۲۰ جلسه کارورزی شامل ۸۰ ساعت تعامل و ارتباط معلم و شاگردان در کلاس دوم ابتدایی، در محیط حقیقی و مجازی را به صورت دقیق و نکته‌سنج و با رعایت حقوق و محرمانه بودن اطلاعات که منجر به ترسیم نیم‌رخ کلاس شد را روایت کرد. این پژوهش شامل زنجیره‌ای از چرخه مارپیچی شناسایی و تبیین مسئله، برنامه‌ریزی و طراحی فعالیت‌ها، عمل، مشاهده، تفکر و بازطراحی مجدد به قصد حل مسئله انجام شد. یافته‌ها نشان داد، در فضای حقیقی و مجازی با اجرای روش‌ها و راهکارهای متناسب، می‌توان کلاس را به نحو مطلوب مدیریت کرد.

کلیدواژه: کارورزی، اقدام پژوهی، مدیریت کلاس درس، کلاس حقیقی، کلاس مجازی.

^۱ دانشجوی کارشناسی علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، مشهد، ایران. 78rahimi.m@gmail.com 09157662813

^{۲*} استاد یار دانشگاه فرهنگیان، مشهد؛ ایران نویسنده مسئول، z.mmoghadam@gmail.com 09153679053

مقدمه

مأموریت اصلی فرآیند آموزش، تدریس به دانش‌آموزان است؛ به همین دلیل کلیه تلاش‌های معلم حول محور این فعالیت اساسی دور می‌زند. موفقیت در رسیدن به این هدف مستلزم فراهم بودن مدیریت مناسب کلاس و حد مطلوبی از آرامش، پذیرش و همراهی دانش‌آموزان با معلم است (عالی و امین یزدی، ۱۳۸۵). ولفگانگ و گلیکمن^۱ (۱۹۸۰) مدیریت کلاس را کلیه تلاش‌های معلم برای سرپرستی فعالیت‌های کلاس شامل تعاملات اجتماعی رفتار دانش‌آموزان و یادگیری تعریف می‌کنند. در این تعریف چند جنبه اساسی برای مدیریت کلاس فرض شده است که یکی از آن‌ها انضباط یا مدیریت رفتار است؛ بخش مهمی از مدیریت کلاس شامل استراتژی‌های انضباطی است که به منظور جلوگیری از بد رفتاری دانش‌آموزان به کار می‌رود. ترسیم چهارچوب‌های رفتاری برای دانش‌آموزان به منظور مشخص شدن حدود مرز صمیمیت و ارتباط شاگرد با معلم از موارد حفظ نظم در کلاس است (مورسیا، ۲۰۰۵، رضا پور میر صالح، پور عابدینی اردکانی و موسوی ندوشن، ۱۳۹۵). تدوین قوانین کلاس، تعیین ساختار پاداش، تشویق، تمجید و فراهم کردن فرصت‌هایی برای خود انضباطی دانش‌آموزان، فنونی هستند که به‌عنوان ابزار رایج برای مدیریت کلاس در اختیار معلمان قرار دارند (فتحی، ۱۳۹۸). مطالعات کلاسیک نشان می‌دهد که تعیین قوانین و اجرای آن‌ها عاملی کلیدی در مدیریت اثربخش کلاس است اما تا وقتی که این قوانین با همیاری دانش‌آموزان شکل نگیرد، نمی‌تواند آن‌ها را به پیروی کردن برانگیزاند (رضایی و حقانی، ۱۳۹۴). در همین راستا بهارلو و بهروز (۱۳۹۸) معتقدند برای رسیدن به نتایج مطلوب آموزشی و مشارکت همه‌جانبه دانش‌آموزان در کلاس درس اولین قدم حاکم ساختن نظم بر کلاس است، لذا مدیریت کلاس شامل انضباط می‌شود درحالی‌که محدود به آن نیست.

مدیریت کلاس درس و یادگیری به‌طور هم‌زمان در ایجاد جو کلاس تأثیر دارند اما اصولاً این ارتباط نادیده گرفته می‌شود، باوجوداینکه امروزه کاربرد روش‌های نوین تدریس از جمله روش‌های دانش‌آموز محور یا آموزش‌های مشارکتی همیارانه پیوسته توصیه می‌گردد اما مدیریت کلاس با رویکردهای سنتی همچنان پابرجاست (قاضیان، ستوان، دهدار و عالی شیر مرد، ۱۳۹۶).

^۱- Wolfgang & Glickman

عوامل مؤثر بر مدیریت کلاس شامل ویژگی‌های شخصیتی معلم، روش‌های تدریس معلم و استفاده از فنون تدریس می‌باشد. فنون تدریس به مجموعه اعمال یک معلم برای جلب کردن توجه دانش‌آموزان به منظور تدریس اثربخش و کارآمد گفته می‌شود. آشنایی و آگاهی نسبت به فنون تدریس و اعمال آن‌ها در کلاس درس توسط معلم باعث می‌شود بدون استفاده از خشونت و تنبیه بدنی کلاس را مدیریت کند و نظم را حاکم سازد (صفوی، ۱۳۷۲). اگر مدرس هنگام تدریس فقط از یک یا چند روش خاص آموزش استفاده کند، ممکن است سبب خستگی فراگیران شود، آنان نسبت به درس بی‌توجهی کنند و در نتیجه در نظم و انضباط کلاس اختلال ایجاد کنند (رضایی و حقانی، ۱۳۹۴).

مدیریت کلاس شامل یک طرح‌واره درهم‌تنیده از مؤلفه‌های فلسفه، برنامه درسی، اصول مدیریت، توسعه حرفه‌ای، تعاملات و ارتباطات انسانی، ویژگی‌های معلم و زمینه می‌باشد (مشکی باف مقدم، چرابین، اکبری و داوودی، ۱۳۹۸)

در زمینه مدیریت کلاس درس در فضای مجازی تحقیق زیادی صورت نگرفته است، اما نتایج همان تحقیقات محدود، نشان می‌دهد بیشتر به مزایای آن پرداخته است. آموزش مجازی مجموعه وسیعی از فرآیندها و اعمال همچون آموزش مبتنی بر وب، آموزش مبتنی بر رایانه، کلاس‌های مجازی و همکاری‌های دیجیتالی را در برمی‌گیرد و شامل ارائه محتوا از راه اینترنت، شبکه‌های ماهواره‌ای، نوارهای صوتی، تلویزیون و لوح‌های فشرده می‌شود. آموزش مجازی در قیاس با آموزش سنتی، با به وجود آوردن یک پارادایم جدید، امکان یادگیری در هر زمینه، برای هر فرد، در هر مکان و زمان را فراهم کرده است. از مزایای محیط مجازی نسبت به محیط سنتی می‌توان به سهولت دسترسی به منابع و انعطاف زمانی و مکانی اشاره کرد (رستگار، زارع، سرمدی و حسینی، ۱۳۹۲). این ابزارآلات و مدیریت آن نیازمند الزاماتی است که آموزش و آماده‌سازی معلمین را ضروری می‌سازد. آموزش از راه دور، یادگیری برنامه‌ریزی شده‌ای است که در آن معمولاً یادگیری و آموزش در محیط‌های جدا از هم صورت می‌گیرد (کرمی، سعیدی پور، سرمدی و فرج الهی، ۱۳۹۸). گردش سریع اطلاعات در محیط مجازی، دسترسی آسان به اطلاعات را مقدر ساخته است و استفاده مؤثر از آن، مستلزم تحلیل و طبقه‌بندی و مدیریت صحیح است. نتایج پژوهش‌های انجام‌شده درباره محیط‌های یادگیری مجازی نشان می‌دهد که این محیط‌ها بیش از محیط‌های درسی حضوری به پرورش کسب مهارت‌های حل مسئله، مدیریت، تصمیم‌گیری در موقعیت‌های پیچیده و برقراری روابط اجتماعی کمک می‌کند. به‌طور

سنتی در آموزش حضوری، کنترل فرایند کلاس و تدریس در اختیار مدرس بوده است ولی در محیط‌های یادگیری مجازی مدرس نقش حاشیه‌ای دارد و وظیفه کنترل فرایند یادگیری عمدتاً بر عهده شاگرد است (سراجی، عطاران، نادری و علی عسگری، ۱۳۸۶).

به اعتقاد طرفداران آموزش مجازی اگر این دوره‌ها به‌خوبی تدارک دیده نشوند و از قابلیت‌ها و امکانات فناوری اطلاعات به‌خوبی استفاده نشود، این آموزش‌ها از جذابیت برای یادگیرنده برخوردار نخواهند بود (رستگار، زارع، سرمدی و حسینی، ۱۳۹۲).

نتیجه تحقیقات قبلی حاکی از اثرات مثبت آموزش‌های مجازی بود، اما مطالعاتی که به‌طور مشخص به مدیریت کلاس‌های مجازی (آنلاین و یا آفلاین) پرداخته‌شده مشاهده نشد.

شیوع بیماری واگیردار ناشی از ویروس "کوید ۱۹"، بر کل اقتصاد و زندگی روزمره مردم اثر گذاشت، همچنین سیستم آموزشی مدارس، دانشگاه‌ها، سلامت عاطفی، روانی معلمان و شاگردان را تحت تأثیر قرارداد. به دلیل این بیماری، جهان با یک وضعیت اضطراری و بهداشت عمومی روبرو شد. تحلیلگران سازمان ملل متحد^۲ گفتند: "همه‌گیری کوید ۱۹ زنجیره‌های عرضه جهانی و تجارت بین‌المللی را مختل می‌کند. مرزهای ملی نزدیک به ۱۰۰ کشور در طی یک ماه گذشته بسته شد، مسافرت و گردشگری به‌شدت کاهش یافت." این اوقات نابسامان که جان انسان‌های زیادی را به خطر انداخت، مؤسسات آموزشی را به نوآوری و تجدیدنظر در فرایندهای یاددهی-یادگیری واداشت و همچنین حرفه‌ای‌ها را ترغیب کرد که در سبک معمول فرایند آموزش-یادگیری تجدیدنظر کنند. کوید ۱۹ حتی متخصصان را وادار کرده است که در مورد روش مرسوم آموزش تجدیدنظر کنند. انتظار می‌رود این بیماری همه‌گیر تأثیر زیادی در آموزش جهانی داشته باشد پیش‌بینی می‌گردد این عنصر تأثیر مثبتی بر آموزش جهانی داشته و یک نعمت در تعلیم و تربیت جهانی بود (پریاناکا^۳، ۲۰۲۰). شیوع ویروس کرونا^۴، بر سیستم آموزش عوارض زیادی را به خود اختصاص داد و بیشتر مدارس و دانشکده‌ها به سمت مطالعه آنلاین رفتند. بسترهای نرم‌افزاری که برای آموزش و یا کلاس به‌طور چشمگیری استفاده می‌کردند ۳۶۰ درجه به چرخش درآمدند و از این‌رو بسیاری از برنامه‌های نرم‌افزاری و

^۱- COVID-19

^۲-DESA

^۳- Priyanka Singh

^۴-CORONA VIRUS

شرکت‌های آنلاین نجات پیدا کردند؛ اما اینکه این نوع آموزش برای شاگردان یک مزیت یا محرومیت است، جای تردید است (بانسل^۱، ۲۰۲۰). با این شرایط چه بخواهیم یا نه، مربیان باید شیوه تدریس خود را تغییر دهند. همه‌گیری ویروس کرونا مربیان را برای تدریس در خانه تقویت می‌کند. بر اساس دستورالعمل‌های مقام‌های مافوق، این شرایط مربیان را مجبور می‌کند تا از طریق سیستم آنلاین به دانش آموزان آموزش دهند. درواقع برای مربیان مناطق شهری مشکلی ایجاد نمی‌شود زیرا آن‌ها عادت دارند از آن استفاده کنند. این مشکلات برای مربیان دور از شبکه اینترنت بیشتر است. گاهی اتفاق می‌افتد دانش آموزان مشکلاتی از قبیل سیگنال ضعیف داشته و یا حتی دسترسی به اینترنت و روند آموزش و یادگیری با مشکل مواجه شود (هنی^۲، ۲۰۲۰).

تجهیز نو معلمان برای بهینه‌سازی مهارت‌های اداره کلاس، چگونگی برقراری ارتباط با شاگردان، روابط اجتماعی، عاطفی و توسعه رفتاری، نیاز به آموزش قبل و پس از خدمت دارد (فاین و اردکوئیست-آرنس^۳، ۲۰۰۶). اغلب دانشجو معلمان درباره سازمان‌دهی، اصول آموزش و مدیریت کلاس، دوره‌دیده‌اند، اما دانش آن‌ها با شرایط واقعی متفاوت است. تا حدی که وینسیتن از آن با اصطلاح مواجهه با "شوک واقعیت" یعنی تفاوت آنچه در دانشگاه‌های تربیت‌معلم می‌خوانند با آنچه در کلاس‌های حقیقی که در سال اول خدمت می‌بینند، یاد می‌کند (وینستین^۴، ۱۹۸۸)، هرچند آموزش‌های رسمی فعلی، نمی‌تواند معلمان را برای یک‌عمر خدمات حرفه‌ای آماده کند (کنوی، مورفی، رات و هال^۵، ۲۰۰۹) اما در میان برخی از معلمان که به‌اندازه کافی، برای مدیریت انواع کلاس‌ها آموزش نمی‌بینند مشکلات زیادی در اداره کلاس‌هایشان گزارش شده است (داک^۶، ۲۰۰۷) که ضرورت آموزش‌های دوران تربیت‌معلم را بیش‌ازپیش آشکار می‌سازد.

از طرفی، پیروان نظریه تأثیر متقابل معتقدند که مشکلات بدون مسئولیت‌پذیری مشترک و مشارکت کامل همه طرف‌های درگیر در تصمیم‌گیری قابل حل نیست. کارگزاران اصلی کلاس

^۱ -Bansal

^۲ -Henny

^۳ -Fayne & Ortquist-Ahrens

^۴ -Weinstein

^۵ -Conway, Murphy, Rath & Hall

^۶ -Duck

یعنی معلم و شاگرد در پیدایش مشکل نقش دارند و بنابراین حل مشکل نیز باید از جانب هردوی آنها صورت گیرد (تابر، ۱۳۹۱). منتقدان پژوهش‌های دانشگاهی بر این باورند که آنچه از پژوهش‌های دانشگاهی حاصل می‌شود بیش‌تر مسائل نظری است تا کاربردهای عملی و معلمان از آن بهره کافی را نمی‌برند (مهرمحمدی و همکاران، ۱۳۹۳). طرفداران پژوهش‌های کلاسی و مبتنی بر رفتارهای عاملیت معلم، بر این باورند که بازیگر اصلی کلاس در فرایندهای یاددهی - یادگیری، شاگرد و معلم هستند، معلمین برای بهسازی و حرفه‌ای اداره کلاس خود که همانا آموزش، یادگیری و بالندگی همه جنبه‌ای شاگرد است، باید فاصله بین نظر و عمل را کاهش داده و با پژوهش حین عمل اقدام به اصلاح مشکلات کلاسی نماید (قاسمی پویا، ۱۳۸۲).

در این مطالعه تلاش شده است تا با استفاده از قابلیت‌های زیاد درس کارورزی در تجهیز نومعلمان قبل از شروع خدمت (کار و کمیس^۱، ۲۰۰۹) و با ابزار مشاهده مستقیم از کلاس (مطالعه موردی)، توسط کارورزدوره‌دیده و حرفه‌ای، شرایط اداره کلاس در یک برهه خاص از زمان که فرصت مشاهده کلاس حقیقی و مجازی در یک سال تحصیلی باهم، فراهم شده است، موردنقد و ارزیابی قرار گیرد، عوامل محل مدیریت کلاس، بررسی و راه‌هایی جهت بهبود آن ارائه گردد.

شواهد (توصیف وضعیت موجود)

گزارش زیر حاصل مشاهدات ۲۰ جلسه کارورزی نگارنده، شامل ۸۰ ساعت تعامل و ارتباط معلم و شاگردان در کلاس دوم دبستان در محیط حقیقی و مجازی طی مهرماه ۱۳۹۸ تا اردیبهشت ۱۳۹۹ است که با نکته‌سنجی کامل مورد مشاهده، نگارش و نقد قرار گرفته است. پس از آن اقدام به مسئله‌یابی، تبیین مسئله و طراحی فعالیت‌هایی برای حل مسئله شده است. همواره سعی شد با نگاهی بی‌طرف به همه پدیده‌ها و مدیریت کلاس نگریسته شود.

معلم این کلاس یکی از سابقه‌ترین معلم‌های مدرسه‌ای در ناحیه ۳ واقع در بلوار سجاد مشهد است، معلم فردی دلسوز که نگران محتوای برنامه درسی است و تلاش زیادی می‌کند همه درس را به شاگردان منتقل کند. از ابتدای سال قراری با دانش‌آموزان نداشت، توقعات خود را با آنها در میان نگذاشت و مشارکت آنان را طلب نکرد. معلم برای اداره کلاس با صدای بلند از

^۱- Carr & Kemmis

بچه‌ها می‌خواهد که ساکت باشند و برای ساکت کردن شاگردان از سوت استفاده می‌کند. شاگردان در تدوین قوانین و مقررات کلاس نقشی نداشتند و معلم در این زمینه به آنان آگاهی لازم را نداد. اکثر اوقات در حال عصبانیت و تلاش برای آرام کردن و گوش دادن شاگردان به درس است، وقتی با سختی آنان را ساکت می‌کند از روش‌های غیرتعاملی مثل روخوانی، حل تمرین تکراری، توضیح تند و سریع مطالب کتاب برای تدریس استفاده می‌کند و اجازه سؤال، صحبت و اظهارنظر پیرامون درس را به دانش‌آموز نمی‌دهد، او عجله دارد تا شاگردان مجدد سروصدا راه نینداخته‌اند، درس را تمام کند و زنگ کلاس به پایان برسد. کمتر پیش می‌آید که دانش‌آموزی را تشویق و تمجید کند چون این کار اعتراض سایر دانش‌آموزان را به همراه می‌آورد، آنچه به شدت جلب توجه می‌کند. ارائه سرفصل به هر قیمت است و توجه چندانی به این‌که آیا شاگردان مطلب را متوجه شده‌اند یا خیر؟ نمی‌شود. محتوای درسی در حد کتاب فقط از طرف معلم ارائه می‌شود. از امکانات فناوری موجود در کلاس، استفاده نمی‌شود در همه جلسات روش تدریس معلم ثابت است و اجازه مشارکت فعال و درگیر شدن دانش‌آموزان در فرایند تدریس داده نمی‌شود. معلم اجازه فکر کردن و حل تمرین‌های ریاضی و نگارش را به بچه‌ها نمی‌دهد، حل تمرین را روی تخته نوشته و از شاگردان می‌خواهد عیناً وارد کتاب‌هایشان کنند. معلم فضای کلاس را با ۳۸ دانش‌آموز ناخوشایند و پرتراکم معرفی می‌کند.

در اکثر اوقات در کلاس هنگام ارائه توضیحات توسط معلم (تدریس)، حل سؤالات پای تخته و یا زمان روخوانی یا صحبت دیگر دانش‌آموزان؛ بچه‌ها مشغول حرف زدن با یکدیگر هستند و نظم کلاس را بر هم می‌زنند، طوری که به تذکرات و اخطارهای معلم گوش نمی‌دهند. در این شرایط معلم از سوت زدن برای کم کردن سروصدا استفاده می‌کند. موارد از این دست بسیار زیاد مشاهده شد که در گزارش‌های کارورزی دانشگاهی نگارنده موجود است. مطابق گزارش‌ها، شواهد حاکی از آن است که دانش‌آموزان از هیچ قاعده و قانونی پیروی نمی‌کنند، نظم را رعایت نمی‌کنند و بدون اجازه معلم به سمت سکو و کنار تخته می‌روند. بچه‌ها دائم برای نشستن کنار یکدیگر و صندلی‌ها باهم جروبحث می‌کنند و خواستار عوض کردن جای خود هستند، رغبت زیادی به درس در میان بچه‌ها دیده نمی‌شود و به‌طور کلی همدلی و همکاری در میان آن‌ها کم است. آن‌ها برای مسائلی مانند پای تخته آمدن، روخوانی از روی درس، تصحیح دفترها، توزیع کار برگ‌ها و... اختلاف دارند و با همدیگر بحث‌وجدل می‌کنند.

از اوایل اسفند خبر شیوع ویروسی جدید به نام کرونا تیترا داغ خبرها شد و طولی نکشید که این خبر به دانشگاه فرهنگیان هم رسید و در عرض مدت زمان کوتاهی همه ابعاد جامعه محلی و جهانی درگیر این موضوع شدند و همه چیز از جمله آموزش و کلاس‌های درس را تحت تأثیر قرارداد.

اخبار جمهوری اسلامی حاکی از آن بود که تعداد مبتلایان لحظه به لحظه بیشتر می‌شود، مرگ و میرها افزایش پیدا کرده، مراکز آموزشی، رفاهی، خدماتی و... تعطیل شدند، بخش‌های بیمارستانی شلوغ و در نهایت دستور قرنطینه شهرها در ایران صادر شد. در پی تعطیلی مدارس، معلم این کلاس در تکاپو برای ادامه فرایند آموزش و اداره کلاس، در فضای مجازی شد.

با این وضعیت، امکان حضور در مدرسه برای مشاهده و ثبت گزارشات کارورزی طبق برنامه‌ریزی قبلی وجود نداشت و نگارش مشاهدات کلاس در فضای مجازی آغاز شد؛ بنابراین از مجموع ۲۰ گزارش، ۱۲ گزارش از مشاهدات کلاس درس واقعی و ۸ گزارش بعدی به اقتضای شرایط بحرانی از طریق فضای مجازی و گروه‌های کلاسی ثبت و ضبط شد.

از نیمه اسفند ۱۳۹۸ کلاس درس به فضای مجازی منتقل شد. تا قبل از عید در برگزاری کلاس مجازی سردرگمی فراوانی وجود داشت و همه تصمیمات مقطعی و کوتاه‌مدت بود. با توجه به اینکه چشم‌اندازی از آینده این پدیده وجود نداشت معلم و مدرسه نمی‌دانستند که تا چه زمانی ممکن است بخواهند در کلاس مجازی تدریس نمایند. بعد از عید کلاس در صفحات اجتماعی شکل جدی‌تری به خود گرفت، بعضی کلاس‌ها در صفحات اجتماعی از طریق گروه و کانال و بعضی کلاس‌ها در فضای "شاد" تشکیل شد. کارورز به دلیل محدودیت‌های ساختاری، امکان حضور در کلاس‌های شاد را نداشت؛ اما آنچه در کلاس‌های مجازی مشهود بود، طبق روال قبل، در این دوران هم هدف اساسی؛ آموزش، انتقال اطلاعات و محتوای درسی بود و مدیریت کلاس به حاشیه رانده شده بود.

در کلاس‌های مجازی، جو و فضای کلاس بازم نا به آرام بود، شاگردان و معلم به موقع در کلاس حاضر نمی‌شدند، معلم ترجیح می‌داد بیشتر از کانال استفاده کند و با بارگذاری صوت‌های تدریس که از قبل آماده کرده بود، با همان شیوه‌های توضیح یک‌طرفه که در کلاس به کار می‌برد، اقدام به ارائه درس جدید می‌کرد. حضور به موقع بچه‌ها در هنگام تدریس برای معلم مهم نبود بنابراین دانش‌آموز در هر ساعتی از روز حضورش را اعلام می‌کرد. بعد از

بارگذاری محتوای آموزشی بلافاصله تکالیف کار برگی که فقط مربوط به دروس ریاضی و علوم بود، ارائه می‌شد و سایر دروس به حاشیه رانده می‌شد. هیچ قاعده و قانونی برای زمان و چگونگی تحویل تکالیف مطرح نشده بود، معلم به گفت‌وگوهای بچه‌ها در گروه اعتنایی نمی‌کرد و تنها بازخوردی که به آن‌ها می‌داد، تصحیح بعضی از تکالیف بود. بعضی از دانش‌آموزان اصلاً تکلیفی نمی‌فرستادند و بعضی اوقات تکالیف دو یا چند نفر تصحیح نشده و مورد ارزشیابی قرار نمی‌گرفت. در این مواقع پیام مادران در گروه حضور پررنگ آنان را یادآور می‌شد که نظاره‌گر کلاس بودند و به سهم خواهی از طرف فرزندانشان برمی‌آمدند، معلم متوجه اشتباه می‌شد و بعد از عذرخواهی اقدام به بررسی تکالیف می‌کرد. در این دوره نظارت و دخالت بعضی اولیا خصوصاً مادران در کلاس‌های مجازی نسبت به قبل خیلی پررنگ‌تر شد و بر همه امور فرزندشان اشراف داشتند. گاهی قطعی اینترنت باعث اختلال در کلاس آنلاین می‌شد. در چند مورد وقتی معلم از شاگردان تکلیف می‌خواست شاگردان ادعا می‌کردند که در آن لحظه اینترنت قطع بوده و صدای معلم را نشنیده‌اند. این ادعاها قابلیت راستی آزمایی نداشت.

دانش‌آموزان در زمان مقرر تکالیفشان را ارائه نمی‌کردند، پیام‌های پی‌درپی معلم، بیانگر تذکراتی راجع به رعایت این موارد بود، اما پیگیری مستمر موارد مشاهده نشد. هرچند محتوای درسی تمام و کمال تدریس شد اما نابسامانی و پراکندگی در مدیریت کلاس آنلاین و فضای مجازی ادامه پیدا کرد اما شکل ظاهری آن با گذشته متفاوت بود. دیگر از سروصدا، دعوای حضوری شاگردان، فریاد و صدای بلند سوت معلم خبری نبود.

بیان مسئله

مشاهدات حاکی از آن است که در زمان برگزاری کلاس‌های حقیقی، شاگردان دائماً به معلم اعتراض می‌کردند، سروصدا در کلاس زیاد بود و بچه‌ها با صحبت و تذکرات معلم آرام نمی‌شدند، معلم با متوسل شدن به فریاد زدن و سوت کشیدن کمی از سروصدا می‌کاست اما هنوز کلاس وضعیتی ناآرام و ملتهب داشت. در این جو و فضا اهداف یاددهی-یادگیری محقق نمی‌شد و شرایط برای آموزش فراهم نبود. شاگردان و معلم از این وضعیت ناراضی بودند و احساس رضایت‌مندی و لذت نداشتند. در زمان بروز کرونا هم این بی‌نظمی در اداره کلاس با اشکال جدید در فضای مجازی ادامه داشت.

مهم‌ترین مسئله‌ای که درصدد رفع آن عمل اقدام پژوهی صورت گرفت و گزارش آن ثبت شد، آن بود که برای مرتفع شدن این بی‌نظمی و عدم مدیریت کلاس که منجر به بازماندن شاگردان

و معلم از اهداف یاددهی- یادگیری و عدم درک احساس رضایتمندی می‌شد، راه‌حل‌هایی که توسط صاحب‌نظران پیشنهادشده است، شناسایی و به‌بوته آزمایش گذاشته شود، آثار و نتایج آن مورد تحلیل و رابطه نظر در عمل موردنقد و بررسی قرار گیرد.

روش

الیوت و ابوت^۱ (۱۹۸۵) معتقدند پژوهش حین عمل^۲ بایستی توسط معلمین و یا کارورزان صورت گیرد. درس کارورزی در دانشگاه فرهنگیان یک موقعیت بسیار ویژه، متمایز و ممتاز است (مشکی باف مقدم، محمود زاده و رزمیان فیض‌آباد، ۱۳۹۴). کارورز این پژوهش در درس کارورزی، آموزش‌دیده بود که به‌عنوان مشاهده‌گر حرفه‌ای، حقایق، رخدادها و پدیده‌ها و اتفاق‌های نایاب و دست‌اول کلاس را بدون واسطه و با دقت، بدون عدسی خاص مشاهده و توصیف نماید و بارو حیه پژوهش‌گری و مشارکت‌جویی و با استفاده از اصول پژوهش حین عمل، با هماهنگی استاد راهنما و معلم کلاس دست به اقدام پژوهی (خنifer و مسلمی، ۱۳۹۷) بزند. دانشجو معلم مکلف بود قضاوت خود را تا اطمینان کامل به تأخیر اندازد و مسائل واقعی کلاس را با ابزار مشاهده، ضبط صدا و تصویر، گزارش‌نویسی؛ توصیف، شناسایی و تبیین نماید. این گزارش‌ها شخصیت، لحن و جزئیات (احمدی، ۱۳۹۴) دارند و برای هر خواننده‌ای این فرصت را فراهم می‌کنند تا خود را در این شرایط سهیم بدانند. پژوهش حاضر به روش اقدام پژوهی و باهدف بررسی مدیریت کلاس درس قبل و بعد از شیوع ویروس کرونا، در پی پاسخ به مواردی که در مدیریت این کلاس مسئله آفرین و غیرقابل‌قبول شده بودند اما می‌توان برای آن راه‌حل پیدا کرد، انجام شد. درواقع هدف اصلی این مطالعه، بهبود مدیریت و نظم کلاس به‌منظور رسیدن به اهداف یاددهی-یادگیری بود. در این راستا کارورز دانشگاه فرهنگیان، به‌مثابه مشاهده‌گر (تسهیل‌کننده درجه دوم) در کلاس درس حضور یافت و ۲۰ جلسه کارورزی شامل روایت‌های ۸۰ ساعت یادداشت‌برداری، پیاده‌سازی صدا، تحلیل تعامل و ارتباط معلم و شاگردان در کلاس دوم ابتدایی، در محیط حقیقی و مجازی با نکته‌سنجی، رعایت حقوق و محرمانه بودن اطلاعات شخصی منجر به ترسیم تصویر نسبتاً دقیقی از این کلاس شد. این پژوهش شامل زنجیره‌ای از چرخه مارپیچی شناسایی و تبیین مسئله، برنامه‌ریزی و طراحی فعالیت‌ها، عمل، مشاهده، تفکر و بازطراحی مجدد به‌قصد حل مسئله شد. یافته‌ها نشان داد که هم در فضای

^۱- Elliott & Ebbutt

^۲-Action Inquiry

مجازی و هم در فضای حقیقی می‌توان با اجرای روش‌ها و راهکارهای مناسب کلاس را به نحو مطلوب و کارآمد مدیریت کرد.

بر این اساس، دانشجو معلم برای حل مسئله شناسایی‌شده، طراحی فعالیت نماید. این طراحی توسط معلم راهنما و استاد راهنما مورد تأیید قرار گرفت.

زمانی که به‌طورقطع، یقین حاصل شد که اداره این کلاس با مشکل مواجه است و بررسی مستندات نظری ادعا کردند که با مدیریت بهتر کلاس اهداف یاددهی-یادگیری بهتر اتفاق می‌افتد و شاگردان و معلم احساس رضایتمندی بیشتری خواهند کرد، دانشجو معلم اقدام به طراحی و اجرا در حین عمل بر اساس شرایط پیش‌آمده بر مبنای پیشنهادهای علمی و مستندات و بر اساس میزان پیشرفت حل مسئله، جرح و تعدیل در انتخاب فعالیت‌های بعدی و ادامه مسیر طرح انجام داد، درنهایت نتایج، گزارش گردید.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

داده‌های این مشاهده حاکی از آن بود که هرچند با شرایط غیرمترقبه پیش‌آمده مدیریت کلاس قبل و بعد از کرونا در ظاهر تغییر کرد اما حقیقت آن است که شکل آموزش مجازی فرصت نمایش پدیده‌های خاص مدیریت را پنهان نمود. قبل از کرونا، مدیریت در این کلاس به‌خوبی اعمال نمی‌شد، هر دو بازیگر اصلی کلاس نقش خود را به‌خوبی ایفا نمی‌کردند. شاگردان دچار بلاتکلیفی، سردرگمی، شلوغی و نارضایتی بودند، حالت منفعل داشتند و فضای کلاس برایشان یکنواخت و کسل‌کننده بود، به حرف معلم گوش نمی‌دادند، باهم جروب‌بحث و دعوا داشتند و به معلم گله‌مند بودند. چهره دانش‌آموزان شاد و بشاش نبود و لحظات لذت‌بخشی را تجربه نمی‌کردند. معلم نیز احساس خوبی نداشت و در هر فرصتی این نارضایتی را ابراز می‌کرد. این شرایط مسلماً جو و فضای مناسبی برای فرایند یاددهی یادگیری نیست. در این فضا آموزش به‌خوبی صورت نمی‌گیرد و عمل تربیتی اتفاق نمی‌افتد. در دوران کرونا این آشفتگی در رخدادهای کلاس به این وضوح نمایان نبود. هرچند معلم به همان شیوه انتقال اطلاعات در حال ادامه فعالیت بود ولی نگرانی از باب سروصدای بچه‌ها نداشت، مجبور به ساکت کردن بچه‌ها برای شنیده شدن صدایش نبود، فریاد و یا سوت نمی‌زد و فقط گوینده اطلاعات کتاب بود. در این فضا و با توجه به سن شاگردان، نقش دخالت اولیا در این برهه بااهمیت‌تر به نظر می‌رسد. تفاوت عمده در این شرایط آن بود که دغدغه فهم مطالب از عهده او ساقط و بر دوش

اولیا گذاشته شد. در مدیریت کلاس پس از کرونا، توان فناوری معلم و زیرساخت‌های فن‌آوری اهمیت بیشتری پیدا کردند.

راه‌های پیشنهادی صاحب‌نظران

در فضای کلاس‌های حقیقی، زمانی که معلم در یک‌سو و شاگردان در مقابل او قرار دارند، بهارلو و بهروز (۱۳۹۸) برای مدیریت بهتر کلاس معتقدند؛ به شاگردان سرکش مسئولیت‌هایی مثل نماینده، سرگروه، مأمور جمع‌آوری دفاتر و کارهای عملی شاگردان، مسئول حضور غیاب و... بدهید. با شاگردان خاطی به صورت خصوصی صحبت کنید؛ فرصتی جهت آزاد کردن انرژی شاگردان فراهم کنید و در صورت امکان از جابجایی شاگردان استفاده کنید و یا چیدمان کلاس را تغییر دهید. در همین راستا بعضی صاحب‌نظران معتقدند با چینش U شکل صندلی‌های کلاس، تسلط بیشتری بر شاگردان دارند و می‌توانند مشارکت بیشتر را جلب کنند (رضایی و حقانی، ۱۳۹۴). تا بر (۱۳۹۱) می‌گوید؛ با دست دادن احترام بین معلم و شاگرد را تحکیم کنید، به سخنان دانش‌آموزان گوش دهید، به شاگردان خانم یا آقا بگویید و با احترام آن‌ها را صدا بزنید، نام دانش‌آموزان را به خاطر بسپارید، اساس و ریشه رفتارهای نامطلوب را از بین ببرید، مسئولیت‌ها را به شاگردان واگذار کنید، ارتباط چشمی برقرار کنید، پیش از شروع درس حواس دانش‌آموزان را متمرکز کنید و کارگروهی و ایجاد حس تعلق به گروه را تقویت نمایید.

بهارلو و بهروز (۱۳۹۸) برای ایجاد شرایط بهتر از کم‌وزیاد کردن به هنگام تن صدا، حرکت‌های به‌موقع، تأکید روی بعضی از مفاهیم و کلمات، ایما و اشارات به‌وقت، مکث‌های به‌موقع و هدفمند استفاده کنید.

در اکثر مطالعات حاضر بیشتر به مدیریت کلاس حقیقی و چائی که معلم و شاگرد به شکل حضوری در کنار هم قرار می‌گیرند، پرداخته شده است. تحقیق‌های قبل از کرونا درباره کلاس‌های مجازی بیشتر جنبه توصیه‌ای داشت و اجباری در برگزاری آن نبود. شیوع ویروس کرونا در سطح جهان آموزش را به اجبار به سمت فضای مجازی کشاند و گریزی از این پدیده نبود. یادآوری می‌گردد تجربه‌ای در مورد این‌گونه کلاس‌ها وجود ندارد و در حال حاضر همه دنیا هم‌زمان در حال تجربه این شرایط هستند.

صاحب‌نظران این حوزه معتقدند، یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های لازم برای راه‌اندازی نظام آموزش مجازی، تغییر پارادایم‌های یاددهی-یادگیری، سبک‌های آموزشی جدید، حرکت از معلم

محوری به سمت شاگردمحوری، روش‌های نوین آموزش و ارزشیابی است (نصیری، ۱۳۸۴). بازیگران اصلی محیط یادگیری مجازی، فراگیران و معلمان هستند. شاگردان دوره‌های آموزش مجازی باید نقش فعالی در کلاس درس داشته باشند؛ باید خودانگیزخته، مسئولیت‌پذیر، پذیرنده تفکر انتقادی و مایل به انجام دادن کارگروهی باشند. نقش معلم نیز در این محیط‌ها از انتقال‌دهنده اطلاعات به تسهیل‌کننده، ناظر و طراح آموزشی تغییر می‌یابد.

استفاده از عناصر متفاوت آموزشی مانند صوت، تصویر، متن و تعامل با فراگیر موجب جذابیت بیشتر فضای کلاس و فراگیری هدفمند می‌شود (شاه بیگی و نظری، ۱۳۹۰). فراهم کردن زمینه برای پرورش مهارت و خلاقیت نیز می‌تواند اثربخشی برگزاری کلاس‌ها در فضای مجازی را بهبود بخشد (کیان، ۱۳۹۳). به‌کارگیری شیوه‌هایی همچون پرسیدن سؤالات محرک و چالش‌برانگیز، تشویق به مناظره و مباحثه، استفاده از مسابقه، سرگرمی و ایجاد فضای شاد در کلاس‌های مجازی از مواردی است که در اداره و کنترل آن مؤثر است (احمدی، ۱۳۹۴). در آموزش‌های مجازی، تسلط معلم بر درس، شیوایی بیان، نحوه سازمان‌دهی درس، مدیریت مؤثر، ایجاد انگیزه، قاطعیت، سختگیری و استفاده از روش‌های مختلف تدریس مهم است (شاهسونی، فرج الهی و ظریف صناعی، ۱۳۹۳).

طراحی و اجرای فعالیت‌های پیشنهادی

در این راستا کارورز با راهنمایی استاد و کسب اجازه از معلم اقدام به طراحی چند فعالیت نمود. این طرح به‌شدت از طرف معلم دلسوز مورد استقبال و پشتیبانی اجرایی قرار گرفت.

به پیشنهاد رضایی و حقانی (۱۳۹۴) به نقل از اندرسون و همکاران (۱۹۸۰) قصد شد به‌عنوان اولین گام، قوانین کلاسی باهدف رعایت نظم و انضباط، تقویت توانایی کنترل رفتار، رعایت حقوق دیگران و به‌طور کلی ارائه یک چارچوب برای رفتار در کلاس با همکاری معلم و شاگردان وضع گردد. هدف از مشورت و نظرخواهی از خود دانش‌آموزان ایجاد حس مسئولیت‌پذیری بیشتر در رعایت این قوانین بود، این فعالیت باکمی اصلاحات، در فضای مجازی نیز ضروری بود.

به پیشنهاد فتحی (۱۳۸۲)، اجرای طرح تشویقی " دختر خوب هفته " باهدف ارج نهادن به کوشش و تلاش دانش‌آموز، افزایش انگیزه برای یادگیری و انجام تکالیف، تقویت خوش‌اخلاقی و به‌طور کلی تقویت رفتارهای مطلوب در اجتماع کوچک کلاس در نظر گرفته شد. با ایده از این

طرح، در این کلاس تصمیم بر آن شد که گروه‌های کوچک دونفره تشکیل و بر اساس میزان همکاری، گروه‌ها مورد تشویق قرار گیرند.

به پیشنهاد تابر (۱۳۹۱) اجرای دو روش املای گروهی باهدف اجتماعی شدن و تقویت توانایی برقراری ارتباط دوستانه، مشارکت و درگیر شدن در فرایند تدریس و ... از دیگر طرح‌ها برای بهبود مدیریت کلاس بود.

بر اساس پیشنهاد بهارلو و بهروز (۱۳۹۸) تغییر چیدمان کلاس و جای شاگردان باهدف کنترل و آرام کردن فضای کلاس بود.

بر اساس گفته پیروان نظریات تأثیر متقابل و به پیشنهاد تابر (۱۳۹۱) حضور و غیاب شخصی به‌منظور افزایش مسئولیت‌پذیری دانش‌آموزان پیشنهاد شد.

پیشنهاد صفوی (۱۳۷۲) اجرای تدریس به شیوه فعال و استفاده از تکنیک‌ها و فنون جدید تدریس بود.

به پیشنهاد قاضیان و همکاران (۱۳۹۶) انجام تکالیف ترکیبی-عملکردی دروس مختلف به‌منظور افزایش مهارت‌های دانش‌آموزان، فراهم شدن زمینه بروز خلاقیت، ایجاد ارتباط بین درس و زندگی و درنهایت علاقه‌مند کردن آن‌ها به کلاس بود.

به استناد رضایی و حقانی (۱۳۹۴) باهدف ایجاد تنوع و جذابیت در روش‌های تدریس به‌منظور جلب توجه و مشارکت بیشتر دانش‌آموز به کلاس درس مجازی، تهیه و ارسال محتوای شاد، متنوع و برانگیزاننده در دستور کار قرار گرفت. قرار شد در فضای مجازی برای ارج نهادن به خصلت خوب وقت‌شناسی، حضور و غیاب شاگردان در ابتدای جلسه انجام شود و کلاس رأس ساعت آغاز شود.

شارما و ارورا^۱، (۲۰۱۹). معتقدند فناوری اطلاعات و ارتباطات با روشی بسیار مثبت بر سیستم آموزش تأثیر گذاشته است. حدود سه دهه قبل ایمیل، سپس کنفرانس ویدئویی، وبینارها و اکنون تعداد زیادی نرم‌افزار وجود دارد. برنامه‌ها برای کمک به تدریس در دسترس هستند. در حال حاضر فن‌آوری‌های مبتنی بر وب در بسیاری از مؤسسات به همراه روش‌های سنتی

^۱ -Sharma & Arora

مورد استفاده قرار می‌گیرند؛ اما روش غنی‌شده این آموزش‌های آنلاین مبتنی بر وب برای دانش‌آموزان و معلمان در زمان شیوع ویروس کرونا بسیار ضروری است.

اجرای طرح در فضای کلاس حقیقی، با انتخاب بعضی از این فعالیت‌ها آغاز شد، دو طرح درسی تلفیقی نوشته شد و در آن از روش‌های فعال تدریس، قصه‌گویی و مشارکت گروهی استفاده شد. شاگردان به شدت علاقه‌مند بودند و با رغبت به قصه گوش دادند، در صورتی که صحبت آنان مانع تدریس می‌شد با پایین آوردن صدا و یا قطع تدریس کلاس به سکوت دعوت می‌شد. در این لحظات بعضی از شاگردان دیگران را دعوت به سکوت می‌کردند. قوانین کمی وضع شد ولی به اجرای آن در کلاس تأکید و توجه شد، شرایط کلاس کمی بهبود یافت. طراحی تکلیف شب تلفیقی از جمله مواردی بود که در کلاس ارائه و مورد استقبال قرار گرفت. با توجه به شرایطی که پیش آمد انتخاب فعالیت‌هایی که برای کلاس حقیقی و مجازی توأمان مناسب باشد را با سختی مواجه ساخت اما بعضی از فعالیت‌های انتخاب‌شده در کلاس حقیقی و بعضی در فضای مجازی انجام شد. در فضای مجازی طرح درسی با روش جدید و تعاملی و با رعایت فنون تدریس نوشته شد و بعد از صحبت و هماهنگی با معلم راهنما، از طریق بارگذاری محتوای آموزشی در گروه کلاسی اجرا شد. در کلاس آنلاین، برای تأکید بر اهمیت رعایت نظم و حضور به‌موقع، تدریس رأس ساعت آغاز شد؛ دو فایل صوتی که تدریسی ترکیبی با صدای کارورز بود، در گروه بارگذاری شد. محتوای درسی با مسائل روز شاگردان تلفیق گردید و از مثال‌های عینی استفاده شد. تدریس همراه با رعایت فنون، تکنیک‌ها و تکالیف عملکردی برای جذاب‌تر شدن کلاس و ایجاد ارتباط میان درس و زندگی ارائه گردید. بعد از آن کلیپ کودکان‌ای گذاشته شد و بعد از چند دقیقه، تصویری کودکان مرتبط با درس به همراه جمله‌ی انگیزشی در گروه گذاشته و در انتها هم در قالب پیامی تکلیف مورد انتظار یادآوری گردید. لیست شاگردانی که به‌موقع در کلاس حاضر شدند در گروه مجازی کلاس گذاشته شد و تمجید معلم را به همراه داشت. رفتارهای فوق باعث شد بعضی شاگردان برای انجام تکالیف به شدت ترغیب شوند و نمونه کارهای خلاقانه‌ای به‌عنوان تکلیف ارسال کنند. با به نمایش گذاشتن تکالیف خلاقانه چند دانش‌آموز بعضی اولیا نیز برانگیخته‌شده بودند و بازخورد مثبت دادند. این روند تا جایی که اکثریت بچه‌ها تکالیف خواسته‌شده را بارگذاری کردند، ادامه پیدا کرد. تغییر رفتار قابل‌مشاهده است. شاگردان کم‌کم به تعهد خود توجه کردند و عکس‌العمل‌هایی از جنس یادگیری نشان دادند و بیشتر آنان در فرصت مقرر شده تکالیف خود را ارائه کردند.

ارزیابی از نتایج راه حل جدید

به اعتقاد خنیفر (۱۳۹۷) یکی از مزیت‌های اقدام پژوهی، تعدیل و یا ایجاد تغییر لازم بلافاصله و در حین عمل است. در اقدام پژوهی نباید به دنبال تعمیم نتایج بود و انتظار معجزه داشت اما گاهی با نگاه به درون محیط و عرصه پژوهش در کلاس، اجرای بعضی روش‌ها و ایجاد بعضی تغییرات در حد معجزه اعجاب‌انگیز است. فقط جای تعجب دارد که چرا وقتی روش‌ها، فنون و تکنیک‌هایی وجود دارد که می‌تواند رضایت معلم و شاگرد را به همراه داشته باشد و اهداف یاددهی - یادگیری نیز محقق شود بعضی افراد از آن غفلت می‌ورزند. هرچند عامل بسیاری از سو مدیریت‌های کلاسی و بی‌نظمی‌ها رفتار شاگردان به‌عنوان یک‌طرف کارگزاران کلاس هستند، اما سرنخ اجرای بهینه مدیریت در کلاس دست معلم به‌عنوان آئینه تمام‌نمای درجه توفیق در تحقق اهداف است (براون^۱، ۲۰۱۹).

نتایج این اقدام پژوهی نشان داد که با ایجاد تغییرات اصولی در مدیریت کلاس، معلم قادر خواهد بود با صرف انرژی کمتر و با درک احساس مطلوب کلاس خود را اداره کند و به اتخاذ روش‌های فعال یادگیری تا حدود زیادی به اهداف یاددهی - یادگیری برسد. استفاده از روش‌های متنوع تعداد دانش‌آموزان زیادی را درگیر فضای آموزشی کرد و از حجم گله‌مندی و بی‌انضباطی دانش‌آموزان کاست. جرقه‌هایی از خلاقیت را در اجرای تکالیف نشان داد و صحبت‌های شاگردان را به سمت مسائل درسی سوق داد.

نتیجه‌گیری

بررسی وضعیت کلاس دوم که وصف آن رفت، حاکی از آن است که سوء مدیریت در کلاس سبب فرصت‌سوزی فرایندهای یاددهی - یادگیری هم در کلاس حقیقی و هم در کلاس مجازی شده است. معلم نه‌تنها در فضای حقیقی با اتخاذ روش‌های سنتی و استفاده از روش تدریس یک‌طرفه کلاس را با چالش مواجه می‌سازد بلکه در فضای مجازی نیز با استفاده از کانال به‌جای گروه که معنای انتقال یک‌طرفه اطلاعات را تداعی می‌کند این پیام را منتقل می‌کند که شاگردان فرصت ارائه دیدگاه و نظر ندارند و صدای شاگردان درهم‌شکسته می‌شود و

^۱ -Brown

فرصت ارائه حضور در عرصه کلاس را ندارند. تلاش گردید با طراحی فعالیت‌ها از جمله ارائه محتوا با رعایت فنون تدریس تعاملی، ارائه تکلیف ترکیبی - عملکردی، اجرای روش‌های املا گویی جدید و تشویق و تمجید دانش آموزان، در جلسات محدودی که انجام شد از طریق مشارکت در تدوین قوانین، اجرای روش‌های تدریس مشارکتی و طرح پرسش‌هایی برای درگیر کردن دانش آموز، این ارتباط یک‌طرفه از بین برود و دانش آموزان از حالت انفعال خارج شوند. بعضی از فعالیت‌ها مانند مسئولیت دادن به دانش آموزان برای توزیع دفاتر، جمع کردن کار برگ‌ها، توافق با شاگردان خاطی و تعیین عواقب با همکاری آنان، فراهم آوردن زمینه‌ای برای آزاد شدن انرژی و هیجان دانش آموزان اجرای روش‌های جالب و خلاقانه برای رفتن پای تخته، از جمله گام‌هایی بود که امکان اجرا و پیاده‌سازی پیدا نکرد؛ اما اجرای چند فعالیت باعث شد چهره شاگردان شاداب گردد و مداخلات آموزشی شاگردان زیاد، دعوا و شکایت آنان کم شود، آرامش نسبی معلم و استفاده کمتر معلم از سوت نشانه‌هایی دال بر بهبود اوضاع در کلاس حقیقی بود. توجه به نشانه‌های (مشکی باف مقدم، چرابین، اکبری و داوودی، ۱۳۹۸) مختلف در کلاس حاکی از بهبود مدیریت کلاس بود.

هرچند به دلیل ظهور کرونا فرصت اجرای کامل طرح به‌طور کامل در کلاس حقیقی از دست رفت و فقط چند فعالیت انجام شد، اما به‌ضرورت شرایط پیش‌آمده طراحی فعالیت‌ها تغییر شکل پیدا کرد و فرصت جدیدی متناسب با اداره کلاس به شیوه مجازی فراهم گردید. ارائه تکلیف خلاقانه و اجرای تدریس به شیوه متنوع و تلفیقی، ارائه بازخورد و تشویق جزو موارد اجرا شده بود که به نتایج مطلوبی ختم شد. نتایج نشان می‌دهد که هم در فضای حقیقی و هم فضای مجازی می‌توان کلاس را مدیریت کرد. داده‌های نظری مبین آن است که در فضای مجازی با استفاده از امکانات متنوع، می‌توان کلاس‌هایی جذاب و برانگیزاننده برگزار کرد و با استفاده از شیوه‌های فعال و تعامل با شاگردان فضایی کاملاً رضایت‌بخش هم برای معلم و هم برای شاگردان فراهم نمود، استفاده از تکالیف ترکیبی - عملکردی فرصت بروز و ظهور مهارت‌ها و خلاقیت‌های دانش آموزان را به وجود آورد و باعث ایجاد تنوع و لذت در انجام تکالیف شد.

منابع و ماخذ

- احمدی، امینه. (۱۳۹۴). رابطه آموزش مجازی و خلاقیت دانش آموزان در هزاره سوم. خانواده و پژوهش.
- احمدی، آمنه (۱۳۹۴) راهنمای عملی برنامه کارورزی دانشگاه فرهنگیان با رویکرد تربیت معلم فکور. تهران: دانشگاه فرهنگیان.
- بهارلو، فاطمه، و بهروز، فیروزه. (۱۳۹۸). راهکارهای عملی مدیریت کلاس درس در مدارس ابتدائی. پژوهشنامه اورمزد.
- تابر، روبرت. (۱۳۹۱). الفبای مدیریت کلاس درس: راهبردهایی برای آموزش اثربخش. تهران: سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی.
- خنیفر، حسین، و مسلمی، ناهید. (۱۳۹۷). اصول و مبانی روش‌های پژوهش کیفی. تهران: نگاه دانش.
- رستگار، احمد، زارع، حسین، سرمدی، محمدرضا، و حسینی، فریده السادات. (۱۳۹۲). نگاهی تحلیلی به ادراک دانشجویان از ساختار کلاس درس و اهمال کاری تحصیلی: مطالعه تطبیقی دوره های آموزش سنتی و مجازی دانشگاه تهران. رهیافتی نو در مدیریت آموزشی.
- رضاپور میرصالح، یاسر، پور عابدینی اردکانی، محمد، و موسوی ندوشن، سید حسین. (۱۳۹۵). تاثیر منبع کنترل معلم، خودکارآمدی مدیریت کلاس و نظم و و خود کارآمدی در تدریس بر جو محیطی کلاس در معلمان دوره ابتدائی.
- رضایی، حبیب الله، و حقانی، فریبا. (۱۳۹۴). فنون مدیریت کلاس: راهنمایی برای اداره کردن کلاس درس. آموزش در علوم پزشکی.
- سراجی، فرهاد، عطاران، محمد، نادری، عزت الله، و علی عسگری، مجید. (۱۳۸۶). طراحی برنامه درسی دانشگاه مجازی. مطالعات برنامه درسی.
- شاه بیگی، فرزانه، و نظری، سمانه. (۱۳۹۰). آموزش مجازی: مزایا و محدودیت ها. مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی یزد.

- شاهسونی، خدیجه، فرج الهی، مهران، و ظریف صنایعی، ناهید. (۱۳۹۳). ویژگی های استاد موفق از دید دانشجویان دانشگاه های ارائه دهنده آموزش مجازی در شهر شیراز. مجله دانشگاهی یادگیری الکترونیکی.
- صفوی، امان الله. (۱۳۷۲). مدیریت کلاسی. فصل نامه مدیریت در آموزش و پرورش.
- عالی، آمنه، و امین یزدی، امیر. (۱۳۸۵). تاثیر ویژگی های معلم بر سبک مدیریت کلاس. فصلنامه تعلیم و تربیت، ۱۰۵.
- فتحی، آذر. (۱۳۸۲). روش ها و فنون تدریس. دانشگاه تبریز.
- قاسمی پویا، اقبال. (۱۳۸۲). اقدام پژوهی. تهران: اشاره.
- قاضیان، محمدعلی، ستوان، صادق، دهدار، مجتبی، و عالی شیر مرد، عبدالله. (۱۳۹۶). بررسی جو یاگیری اثربخش بر اساس مولفه های مدیریت کلاس درس. ماهنامه شباک.
- کرمی، میرحمزه، سعیدی پور، بهمن، سرمدی، محمدرضا، و فرج الهی، مهران. (۱۳۹۸). ارائه الگوی بهینه سازی زمان بندی و کاهش هزینه ها در سیستم آموزش مجازی (از راه دور). رهیافتی نو در مدیریت آموزشی.
- کیان، مریم. (۱۳۹۳). چالش های آموزش مجازی: روایت آنچه در دانشگاه مجازی آموخته نمی شود. آموزش مجازی در علوم پزشکی.
- مشکی باف مقدم، زهره، چرایین، مسلم، اکبری، احمد، و داوودی، ع. (۱۳۹۸). لی رضا تدوین طرح واره مدیریت کلاس درس در تربیت معلم. نیشابور: دانشگاه آزاد اسلامی.
- مشکی باف مقدم، زهره، محمودزاده، مهسا، و رزمیان فیض آباد، فاطمه. (۱۳۹۴).
- آسیب شناسی کارورزی رشته علوم تربیتی در دانشگاه فرهنگیان مشهد. دومین کنفرانس ملی و نهمین همایش ارزیابی کیفیت نظام های دانشگاهی (۵۱-۴۲ pp). تهران: دانشگاه فرهنگیان.
- مشکی باف مقدم، زهره، چرایین، مسلم، اکبری، احمد، و داوودی، علی رضا. (۱۳۹۸). تحلیل نشانه شناختی سکوت در مدیریت کلاس درس. پژوهش نامه مبانی در تعلیم و تربیت، ۹(۲)، ۶۷-۸۴.

مهرمحمدی، محکود، و همکاران. (۱۳۹۳). برنامه درسی، نظرگاهها، رویکردها و چشم‌اندازها. تهران.

نصیری، فهیمه. (۱۳۹۴). عوامل زیربنایی در استقرار نظام آموزش مجازی. پیک نور.

- Bansal, Sakshi. (2020). Impact of the COVID-19 Pandemic on Education, Rise of Online Teaching Learning Process & Effects on Health of Kids. *Rise of Online Teaching Learning Process & Effects on Health of Kids*.
- Brown, Mark Joanthan. (2019). Teacher Perceptions Of Factors nfluencing Classroom Management Practices. *University of the Western Cap*.
- Carr, Wilfred., & Kemmis, Stephen. (2009). Educational Action Research: Acritical Approach. In I. i. Research.. SAGE Publications Ltd.
- Conway, Paul., Murphy, R., Rath, A., & Hall, K. (2009). Learning to Teach and its Implications for the Continuum of Teacher Education. *Teaching Council*.
- Duck, Lioyd. (2007). Using Sounder Foundations to help Avoid the "Why new Teacher Cry" Phenomenon. *The Cleaving House, 81*, 29-36.
- Elliott, Joan., & Ebbutt, David. (1986). *Case Studies in Teaching for Understanding*. uk: CambridgeCambridge Institue of Education.
- Fayne, Harriat., & Ortquist-Ahrens, L. (2006). Entry-year Teachers inside and aoutside of the Academy. *College Teaching, 54*, 320-323.
- Henny , Youlia. (2020). Online Learning to Prevent the Spread of Pandemic Corona Virus. *English Teaching Journal, 11*(1).
- Priyanka Singh, Niranjan. (2020). Coronavirus Pandemic impacton Global Education:A Blessing in disguise. *Sustainable Humanosphere, 16*(268), 68-72.
- Sharma, Monit., & Arora, Smiti. (2019). Moodle in Nursing Education: a Review Article. *International Journal of Science and Research (IJSR)*.
- Wolfgang, Charles., & Glickman, Carl. (1980). Solving Discipline Problem: Strategies for Classroom Teacher *Longwood Division Colege and Professional Publication*.

Internship is the link between everything in teacher training and research
is a tool for thinking and improving during practice

Mahdie Rahmi¹
Zohre Meshgi Baf Moghadam²

Abstract

Internship is the link between everything in teacher training and research is a tool for thinking and improving during practice. The classroom is the front line of the teaching and training front, and it is possible for the teacher to fulfill the teaching mission despite the good classroom management.. This research in internship, with the method of changing perspectives, with the aim of having and managing management and conducting program management to remind reminders and accurate implementation. The interns of Farhangian University (Facilitation of the Second Place) reviewed the observations of 20 internship sessions, including 80 hours of teacher replacement and communication in the first elementary session, in educational and virtual affairs, as counseling and assessment, and with respect to rights and Muharram. In this research, the virtual capability chain of the spiral and problem-solving cycle, application planning and design, operation, prescription, interpretation, and retrieval to access the problem has been performed. Finding a position showed that in real and virtual space, using various methods and appropriate strategies, determining the level of the interface was optimally managed.

Keywords: Internship, Research Action, Management, Lesson Class, Real Class, Virtual Classroom

¹ - Undergraduate Student of Educational Sciences, Farhangiyān University, Mashad, Iran.

² - Assistant Professor, Farhangian University, Mashhad; Iran (responsible author)